

ОСОБЛИВОСТІ ЗВ'ЯЗКУ НАРЦИСИЧНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ТА ОСОБИСТІСНОГО САМОЗДІЙСНЕННЯ

М.Р. Клименко

аспірантка кафедри психології

Львівського національного університету ім. Івана Франка

Все більш актуальними та загальнотолерованими стають індивідуалістичні запити сучасно суспільства, орієнтованого на високу ефективність, конкурентоспроможність, самоцінність, суб'єктивне благополуччя та турботу про власні життєві цілі. Постає запитання: чи може нарцисизм сприяти особистісному розвитку та самоздійсненню в умовах неприпинних соціокультурних змін?

Нарцисизм, у різних спектрах прояву, може бути якісно різним: від здорових адекватно високих форм до патологічних станів. У будь-якому випадку джерелом пато-відхилень від норми є нарцисичний дефіцит та, як наслідок, формування нарцисичної фасадності (отримування схвалення та захоплення від інших лиш частково здатні заповнити пустку), що відображається на психологічній адаптивності особи, її життєвій самореалізації та сприйняттю життя як наповненого сенсом, тобто загальному особистісному становленню. Головним завданням нарцисичної саморегуляції психодинамічного типу є: підтримування адекватної високої самоцінності, самоповаги, цінностей реалізації потенціалів та ведення життя наповненого сенсом. При її ефективному функціонуванні задовольняють потреби у особистій впевненості та безпеці, смисловій оцінці життєвого досвіду, освоєнні нових можливостей, самовираження та реалізацій. Також відкриваються можливості здійснення більш вільних та відповідальних рішень [3, С. 270-275].

Самоздійснення – реалізація духовного в Я, процес віднайдення ідентичності та життєвого змісту, стан – аутентичного наповненого сенсом існування [5, С.42-45]. Його результатом є гармонійне життя наповнене сенсом. Саме самоздійснення – це рух глибоко всередину себе, втілення персонального

та екзистенційного (духовної, психоемоційної індивідуальності власного існування). Вираження особистої екзистенції здійснюється на основі кристалізації внутрішньої самоцінності та вміння побачити цінності зовнішнього світу[1, С. 45-46]. Лише у такому випадку особистісна структура названа у екзистенційно-аналітичній психології як “Person” (“духовне в людині”) здатна проявитися у автентичному у ставленні до себе та до світу. Актуалізується змога відчувати внутрішню силу, яку до кінця людина пояснити не може; і увінчує усе це відповідальність, як необхідна умова екзистенційного існування та екзистенційно зміни. А за умови редукції екзистенційних потреб може виникати стан “екзистенційного вакууму” як смислової порожнечі в суб’єктивній оцінці осмисленості життя [4, с.135].

Нарцисична саморегуляція має тісну дотичність до формування особистісного самоставлення та підтримування самоцінності, актуалізації відчуття неповторності власної особистості та досвіду. Крізь афективно-оцінкове ставлення особа сприймає себе та світ. Суб’єктивну цінність особистості так і цінність того, що її оточує. І, власне, позитивне ставлення до себе, адекватне відчуття власної цінності у екзистенційно-аналітичній теорії самоздійснення є необхідною умовою відкритості до екзистенційних змін всередині себе, змоги бути «зачепленим» цінностями, які відкриває Буття [2, С.143-146].

Вивчаючи особливості зв’язку нарцисичної саморегуляції та особистісного самоздійснення проведено емпіричне дослідження. У дослідженні взяли участь 360 осіб (віком від 17 до 25 років), які є студентами вищих навчальних закладів м. Львова.

За допомогою кореляційного аналізу виявлено тісний зв’язок нарцисизму із показниками функціонування Self-системи, показниками сповненості, задоволеності життям. З’ясовано, що чим більшими є прояви нарцисизму рівні добре саморегульованої Self-системи (це інтегрований та більш фікційний нарцисизм, а свідчить про це зв’язок зростання нарцисизму у поєднанні із наближенням показника ефективності функціонування системи Self до

показників “ідеально сильної особистості”) тим: меншими є показники слабкості Self (-0,54) та переживання Self як незначущого та слабкого (-0,50), менш характерною є схильність до втрати контролю над емоціями (-0,36), рідшою є схильність використовувати деперсоналізацію/дереалізацію як психічні захисти при дестабілізуючих впливах ззовні та загрозливих психічній стабільності інфернальних конфліктах (-0,43) та рефлексувати власний тілесний образ як негативний (-0,40), меншим є відчуття соціальної ізоляції (-0,43) та потреба архаїчного догляду як несвідомої бажання втекти від реального світу соціуму та культури (-0,40), менш актуальним є прагнення похвали (-0,16) та нарцисичний гнів проявляє себе рідше (-0,31), меншою є схильність обезцінювати оточуючих(0,14), менш притаманним є використання іпохондричного захист від тривоги (-0,31) та отримування нарцисичної вигоди від захворювань (об’єктивно незначущих) як засобу пояснення особистих життєвих невдач (-0,44). Також виявлено зростання базового потенціалу надії особистості (0,21) та переживання власного Self як більш грандіозного (0,11 із вищою цінністю самодостатності (0,23). Загалом вищою є також задоволеність життям (0,20). А показники сповненості сформували таку кореляційну структуру із рівнем нарцисизму:

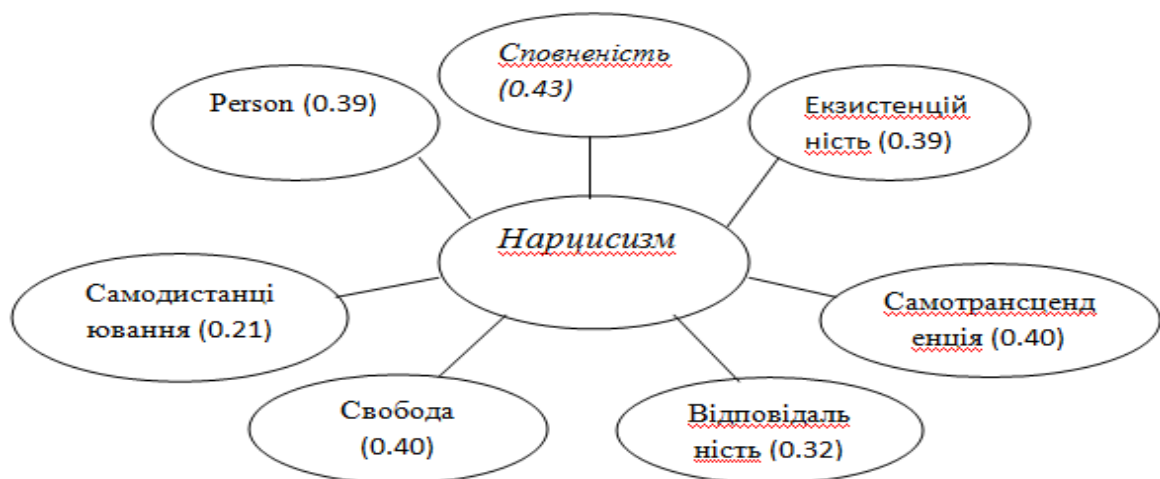

Рис.1. Зв'язок нарцисизму із показниками екзистенційного самоздійснення.

Отже, динамічна система Self та особливості її функціонування перебувають у тісному зв'язку із переживанням особистості власного екзистенційного самоздійснення. Досліджувані із вищими показниками сповненості характеризуються більш наближеними значеннями індексу функціонування загальної системи Self до ідеальних значень власне сильного Self. Тобто, деяке зростання нарцисизму у поєднанні із силою Self, його інтегрованістю не виключає того, що саморегуляція виконує свою функцію, ба навіть виконує її краще, ніж при більш зниженому вияві. Нарцисична саморегуляція, підтверджує свою причетність до задоволення потреби у сенсі життя, здатності до більшого розкриття духовної компоненти у людині (її Person), більш осмисленого та наповненого цінностями життя. Особи у яких загальний рівень осмисленості життя є вищим, характеризуються більш адекватним типом регулятивної роботи Self системи: остання краще організовує та реорганізовує себе, є у більшу міру гнучкою та, як логічний наслідок, стресостійкою, підтримує більш стабільне та позитивне самоствавлення, є джерелом відчуття власної цінності, що є необхідною умовою здатності побачити цінність у світі наповненому сенсами.

Література:

1. Клименко, М.Р. Нарцисична саморегуляція особистісного самоздійснення. *Психологія особистості*, 2018. 1 (9), 44-50.
2. Клименко, М.Р. Особливості саморегуляції «здорового» нарцисизму. *Проблеми сучасної психології*, 2017. 37, 142-155.
3. Deneke, F.-W. Die Regulation des Selbsterlebens bei Gesunden, psychosomatischen, psychoneurotischen und alkoholkranken Patientenein taxonomischer Forschungsansatz. *Psychotherapie, Psychosomatik und medizinische Psychologie*, 1994. 4, 260-280.
4. Längle, A., Orgler, C., & Kundi, M. The Existence Scale. A new approach to assess the ability to find personal meaning in life and to reach existential fulfilment. *European Psychotherapy*, 2003. 4 (1), 135-151.
5. Längle, A. Trnka, R., Balcar, K., Kuska, M. (Eds) Re-Constructing Emotional Spaces. From Experience to Regulation. *Prague: Prague College of Psychosocial Studies Press*, 2011, 41-62.